

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ พืชเศรษฐกิจมีผลต่อการคงอยู่ของพืชผักพื้นบ้านท้องถิ่น
แม่ขนิลเหนือ ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน นางประนอม พานิชเจริญ
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ประหยัด สายวิเชียร ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์รัตน์ มณีเลิศ กรรมการ
อาจารย์ ดร.แสนย์ สายสุภลักษณ์ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำพืชเศรษฐกิจไปส่งเสริมในหมู่บ้านมีผลต่อการคงอยู่ของพืชผักพื้นบ้านท้องถิ่นแม่ขนิลเหนือ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจแบบมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สอบถาม เดินสำรวจ ถ่ายภาพ สันทนาอภิปรายกลุ่ม และจัดบันทึก ระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน 2545

ผลการศึกษาพบว่า บ้านแม่ขนิลเหนือเป็นหมู่บ้านที่มีการดูแลรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ มีพืชผักพื้นบ้านที่ชาวบ้านนำมาบริโภคและใช้ประโยชน์ จำนวน 178 ชนิด แยกเป็นเห็ด จำนวน 24 ชนิด หน่อไม้ จำนวน 8 ชนิด การนำพืชเศรษฐกิจเข้าไปส่งเสริมให้ประชาชนปลูกมีผลต่อการคงอยู่ของพืชผักพื้นบ้านทั้งโดยตรง คือ การทำลายแหล่งที่อยู่ของพืชผักพื้นบ้านและโดยอ้อมคือ ทำให้วิถีการบริโภคพืชผักพื้นบ้านของชาวบ้านเปลี่ยนไป จากการหาเก็บตามแหล่งธรรมชาติเป็นหาซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งอาหารสำเร็จใส่ถุงจากร้านค้าแทนการประกอบอาหารจากพืชผักพื้นบ้านเอง การถ่ายทอดความรู้และวิธีการประกอบอาหารจากพืชผักพื้นบ้านและการนำมาใช้ประโยชน์จากผู้รู้ผู้ใหญ่และเยาวชนขาดหายไป

การคงอยู่ของพืชผักพื้นบ้านขึ้นอยู่กับเครื่องมือ การนำมาบริโภคและการใช้ประโยชน์ การปรับปรุงวิธีการผลิตพืชเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การควบคุมและลดการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชและปราบวัชพืช การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิต การควบคุมพื้นที่การผลิต ร่วมกับการดูแลรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้พืชผักพื้นบ้านมีความอุดมสมบูรณ์ด้วย

Independent Study Title	Economic Plants Affecting the Persistence of Local Plants at Baan Mae Kha Nil Nuea, Baan Pong Sub-district, Hang Dong District, Chiang Mai Province	
Author	Mrs. Pranom Phanicharoen	
Master of Science	Nutrition Education	
Examining Committee	Assoc. Prof. Prayad Saiwichian	Chairman
	Asst. Prof. Dr. Tiparat Maneelert	Member
	Lect. Dr. San Saisuphaluck	Member

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the effect of economic plant promotion on the persistence of local plants in Baan Mae Kha Nil Nuea employing participatory approach. Information was collected through the use of participatory observation, questionnaire, physical survey, photography, conversation and focus group discussion. The study had been conducted during March-April, 2002.

The study revealed that Baan Mae Kha Nil Nuea was one of the villages where had well maintained the surrounded forest, resulting the persistence of at least 178 species including 24 varieties of mushroom and 8 varieties of bamboo shoot. The introduction of economic plants into the village had direct impact on local species in that it replaced the local plants growing areas. It also indirectly affected them through the villagers' plant consumption pattern. Villagers were seen buying vegetable from the village grocery's store instead of gathering the needed plants naturally grew. The villagers increasingly depended on ready-to-eat food which came in plastic bag in stead of cooking it themselves. There was no longer transmission of knowledge of food preparation and making use of local plants from the old generation to the new one resulting the disappearance of local wisdom and local plants losing its significance in the villagers' way of living.

Persistence of local species depended on the retention and utilization of it as well as adapted the economic plant production more closely to the nature. These included the control and reduction of chemical uses in killing insects and weeds. The involved agencies should promote the use of organic fertilizer, implementing zoning measure, and taking good care of the near by forest which would not only help retain the local plants but also sustain their uses in the villagers' life.